

Hvidovre Lokalhistorie

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Historiens Hus Hvidovre
23. årgang — Nr. 4 — december 2005

Indhold

Fra Formanden	s 3
Af Ellen Angelbos erindringer	s 4
Foredraget i november	s 20
Kommende arrangementer	s 22
Lokalhistorisk Selskabs Bestyrelse	s 23

Udgiver:

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen

Tlf. 36 47 34 44

www.sitecenter.dk/rytterskolen

og

Historiens Hus

Tlf. 36 49 00 30

www.historienshus.hvidovre.dk

Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre

e-mail. hvidovrerytterskole@mail.tele.dk

Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre

e-mail lokalarkiv@hvidovre.dk

Redaktion: Poul Sverrild ansv. og Per E. Hansen

Forsidefoto: Historiefortæller Malene Rose i aktion på 1. sal i Historiens Hus under julemarkedet i Avedørelejren den første søndag i advent. Foto: Anna Riis Lavsen

Bagsidefoto: Julemanden i skikkelse af kulturist Inge Jensen deler godteposer ud til julemarkedet i Avedørelejren. Foto: Anna Riis Lavsen

Hvor intet andet er anført, er billederne fra Historiens Hus.

Fra Formanden

Så er julen fejret, og alle er forhåbentlig kommet godt ind i det nye år.

Søndag den 4. december var der JULEMARKED i Avedørelejren arrangeret af Historiens Hus og Cirkusmuseet i Hvidovre. Det var et flot opbud af underholdning og aktiviteter for børn og voksne, hvor man selv skulle medvirke. Et stort arrangement som også kun kan lade sig gøre, fordi mange giver en hånd med. Kulturisterne i Hvidovre Lokalhistoriske Selskab var endnu en gang på banen, og der skal lyde en stor tak til Kulturisterne for atter at træde til. Det er interessant og spændende at være med, og hvis du har lyst til at møde andre under disse former, kan du henvende dig til Benny Riisager tlf. 36782968.

I de forløbne 4 måneder har bestyrelsen haft Åbent Hus på Rytterskolen hver torsdag kl. 17.00-18.00. Der har været interesse og spørgelyst hos de fremmødte både hos nuværende og kommende medlemmer, så bestyrelsen har besluttet at forsætte med ordningen i det kommende år i månederne januar – april. Rytterskolen er således åben mandag og tirsdag kl.10.00-14.00

og ovennævnte torsdage kl.17.00-18.00.

Dette kalenderårs sidste medlemsarrangement fandt sted den 14.11.2005 i Lille Friheden, hvor Avedørelejrens sidste kommandant K. A. Knudsen holdt et spændende foredrag om lejren. Næste arrangement er den 14.1.2006, hvor under tegnede fortæller om opvækst og skoleliv i Hvidovre.

Den 20.2.2006 er der foredrag om Renæssancen med efterfølgende besøg på Rosenborg Slot i maj.

Ved den kommende sæsons medlemsarrangementer vil det blive undersøgt, i hvilket omfang lørdage kan inddrages. Der ses også på mulighed for samarbejde med den arkæologiske forening "Tværpilen" omkring medlemsarrangementer.

I forbindelse med den kommende nedlæggelse af amterne kan der opstå en situation, hvor det skal overvejes, hvordan et samarbejde omkring arbejdet med historiske/bevaringsværdige bygninger skal finde sted. Bestyrelsen har sammen med Historiens Hus taget hul på denne ikke uvæsentlige opgave.

Til slut skal der fra bestyrelsen lyde et godt nytår til alle.

Af Ellen Angelbos erindringer

Et bord og dets mennesker

I en af mine konfirmationssange står der: ” Det var i Humlebækgade langt ude på Nørrebro, at Ellen hun kom til verden.” Ja det gjorde jeg sandelig under store strabadser. Den historie kan jeg selvfølgelig ikke huske, men har fået den fortalt mange gange. Nu må jeg lige indskyde, at min far og mor havde købt en brugt spisestue, da de blev gift Der hørte et stort ovalt bord til, og min første berøring med dette bord var ved min fødsel i 1927.

Det blev en vanskelig fødsel, og på et tidspunkt måtte min mor op og ligge på bordet, så jordmoderen bedre kunne komme til. Min farmor var også til stede for at hjælpe. Det er fra hende, jeg første gang har beretningen. Hun havde for mange år tilbage mistet en lille pige, der døde af difteritis, hvilket hun sørgede meget over. Hun var meget følsom, og jeg har fra en tante fået fortalt, at hun var synsk. Til min tante fortalte hun efter datterens død, at hun havde set nogle mænd, som gik i en stald og tappede væske af hestene. Væsken blev så sprøjtet ind i de syge, som havde difteritis. I parentes bemærket fik jeg difteritis, da jeg var to år, og blev behandlet med serum.

Men hvorom alting er, så kom jeg endelig til verden på spisebordet. Desværre var jeg skindød, som man sagde, og nu begyndte kampen for at redde mit liv. Farmor har fortalt, at hun dyppede mig skiftevis i koldt og varmt vand og næsten havde opgivet det, da jeg endelig satte i med et vræl. Hvordan min arme mor havde det melder historien ikke noget om.

Jeg blev hjemmedøbt fire dage senere, og blev kaldt Ellen efter den datter, min farmor mistede. De første par år skrantede jeg en del, og da min søster blev født i 1929 besluttede far og mor at flytte ud til lys og luft. Der blev købt en dobbeltgrund i Rødovre, og jeg husker mig selv siddende i græsset her og se op på tårnet i Rødovre kirke, hvor et storkepar havde taget reden i besiddelse. Denne grund blev dog hurtigt byttet med en mindre på Krogstens Alle 10 i Hvidovre. Med mors utrolige sparsommelighed lykkedes det at få bygget et rødstenshus her, som vi flyttede ind i i 1932. Her i stuen stod det store bord, og omkring det samledes vi til små og store arrangementer, og mange af familiens aktiviteter foregik her. Mine morforældre og min far og mor var som de eneste i

familien afholdsfolk, og indtil 1976, da min mor døde, har der aldrig stået en bayersk øl eller en flaske vin på det bord. Hele familien og vennerne respekterede, at her serveredes ikke noget stærkere end nisseøl. Var det vennerne fra ”Blå kors” eller ”Indre mission”, som var på besøg, dækkede mor fint kaffebord med de musselmaledede kopper, og de fine glasskåle med æblekage. Så gik snakken ivrigt, og jeg holdt meget af at gemme mig i en krog og lytte. Dejligt var det, når familien kom på besøg, for så kom der masser af mad på bordet. Far glemte aldrig, at han havde været slagter, og også en god kok, så det var ham, der stod i køkkenet og bestemte, tilberedte og anrettede menuen.

Efter min brors fødsel stod min søster og jeg på hver side af mor, når hun sad ved bordet, og madede ham med semuljevælling eller tvebakmælk. Vi ventede på resterne af hans babymad, som vi syntes smagte godt. I det daglige samledes vi omkring bordet, når far og mor havde fri. Så spillede vi ludo og andre spil, som vi børn kunne finde ud af. Da jeg blev lidt ældre, var det bedste, jeg vidste at få et spil skak med min far. Kort har vi aldrig spillet hjemme, højst et spil historisk firkort. Det andet var syndigt.

Da mor skiftede sin trædemaskine ud med en fin ny elektrisk symaskine, foregik hendes arbejde med sytøjet også ved bordet, og vi tre børn har svedt mange timer over lektierne her. Den daglige middagsmad spiste vi ikke ved bordet, men i spisekrogen i køkkenet. Det var heller ikke så sjældent, at far ikke var med ved middagen. Han havde skiftende arbejdstider på hovedbanegården. På et tidspunkt begyndte mor at arbejde i Grundtvigshus i København hver anden eftermiddag og aften. Så var vi børn af og til alene hjemme nogle timer, og det var ikke altid vi opførte os artig. En af legene gik ud på, at vi hoppede rundt på alle stuens møbler, og jagtede hinanden. Fra bordet gik den vilde jagt til anretterbordet, buffet, skrivebord og stolene, der var placeret på de tomme pladser på gulvet. Jeg mener ikke, det nogensinde blev opdaget.

Da far og mor i slutningen af krigen solgte villaen, og flyttede til Bustrupgade ved Sønder Boulevard flyttede bordet med, og her kom en ny generation efterhånden til at sidde med når far og mor samlede børn, svigerbørn og børnebørn ved festlige lejligheder. Det var sammenkomster, som jeg i dag husker med stor glæde. Årene gik, og da barndomshjemmet blev

opløst, kom spisestuen tilbage til Hvidovre til min bror, og den fulgte ham til hans sommerhus i Ordrup ved Fårevejle. Når vi på dejlige sommerdage besøgte familien her, var det som at hilse på en gammel ven, når vi igen var bænket omkring det ovale bord.

En dag havnede stuen hos mig på Trappeløbet i Hedehusene, og det dejlige bord, trukket ud med plader, var lige sagen, når mine beboere fra De Gamles By holdt for døren i den store bus, og glædede sig til en god frokost.

Nu var det så min mand og mig, der samlede familien omkring bordet, og her sad igen børn, svigersøn og børnebørn i festlig lag. Til daglig flød bordet med alle mine papirer. Her var meget bedre plads end ved skrivebordet, hvor min mand så regerede. Vores dejlige sorte mis kunne også lide bordet. Alle mine papirer om arkæologi, slægtsforskning, madopskrifter, breve, stof til bladet i De Gamles By og meget andet, kunne den hurtigt blande i en pærevælling, inden den afslappet lagde sig til rette midt på den side, jeg netop sad og skrev. En dag måtte bordet igen på rejse. Huset i Hedehusene blev solgt, og i min lille hule i Hvidovre er der ikke plads til så

store møbler. Jeg fældede en lille tåre, da jeg måtte sige farvel, men heldigvis ville min niece Lene, min brors datter gerne have stuen, og jeg håber, at hun vil opleve en masse gode dage med det gamle bord.

Krogstens Alle 10

Omkring 1930 købte mine forældre som nævnt byggegrund på Krogstens Alle. Ved hjælp af min mors utrolige sparsommelighed, lykkedes det at få bygget på grunden. Her opførtes en tofamilies villa, som far selv var med til at bygge.

De første år husker jeg således: Da vi flyttede ind i 1932, blev der stadig arbejdet på både hus og have, og lige før krigen blev der foretaget en større ombygning. I starten var haven ikke noget at råbe hurra for, men efterhånden som den voksede til, blev den et paradis med dejlige opholdspladser og legeplads. Ud til vejen blev grunden adskilt med et hvidt stakit. Længst til højre var en dobbelt låge med indkørsel til garagen, som lå noget tilbage, i flugt med huset. Fra en lille låge førte en flisegang fra vejen til en trappe et par trin op til de to entredøre. Der var selvstændig entredør til førstesalen, som var lejet ud. Vi boede i stuen, hvor vi havde to stuer ud til vejen, og

køkken og stue til baghaven. Fra køkkenet var der et par trin ned til et vaskerhus, hvor vi også havde ”Das”. Ikke noget med ”Træk og Slip.” Så vidt jeg husker, var her to das’er. Det andet har sikkert været brugt af familien på første sal. I køkkenet var der et jernkomfur. Om vinteren tændte mor op her om morgenen. Her blev kogt vand og lavet kaffe, og senere blev middagsmaden tilberedt. Men bedst var det, når mor bagte i ovnen, og der duftede vidunderligt af brænderøg og nybagt franskbrød eller kage. I køkkenet var der også et bord med to petroleumsskuffer, som mest blev brugt om sommeren. Jeg husker, at mor en dag skreg højt, og far kom farende ind fra haven. Der var gået ild i gardinerne, og hele vindueskarmen glødede, før det lykkedes far at få slukket ilden. Helt ufarlige var de primusser ikke.

På døren i køkkenet hang en stang med et broderet forhæng. Med køkkenblåt amagergarn havde mor broderet motivet. Det forestillede en ung kone, som lå på gulvet, og var ved at tænde op i komfuret, og en mand kom ind ad en dør med en spand vand i hånden. Under motivet var broderet:

”Vil du lave kaffe, vil jeg bære vand?”

Vil du være kone, vil jeg være mand?”

Jeg mindes, at jeg som barn har gemt mig bag døren og ophængt og tørret øjne i viskestykkerne, når min mor havde skældt mig ud.

Fra entredøren var der en gang med døre til alle rummene. I gangens gulv var en lem, og under den en trappe ned til en mindre kælder. Her opbevaredes frugt og grøntsager. I stuen ud til haven havde min mor og far en tid soveværelse. Jeg tror nok min søster Ruth og jeg havde den mindste stue til gaden. Nogen fin stue med dagligstuemøbler havde vi ikke.

Fars og mors sovekammer var cremefarvet med gyldne liljer på hovedgærde og fodende af dobbeltsengen. For enden af sengen stod to polstrede taburetter. Så var der også et toiletbord med spejl i midten og tre små skuffer på hver side. Under bordpladen var tre store skuffer. Ved hver seng stod et natbord. Under sengen gemte natpotten sig. På væggen over hovedgærdet hang et skriftsted med teksten: ”Bliver i min kærlighed.” Herunder hang et større krucifiks.

Udsnit af kort over Hvidovre 1936

Den store stue var opholdsrum og spisestue. Møblerne havde far og mor købt brugt, da de blev gift i 1925. Det var et stort ovalt bord med 6 stole., at anretterbord og en buffet.

Fra spisestuen var der en dobbeltdør ud til en glasveranda. Her stod et rundt kurvestole og et par kurvestole. Om sommeren havde mor en masse pottedplanter her, især kaktus. Jeg husker flere i blomst, bl.a. ”Nattens Dronning”, og her duftede aldeles vidunderligt. I spisestuen stod den høje kakkelovn, døgnbrænderen, med en broderet skærm foran. Jeg tror nok, den varmede alle tre stuer op. På et tidspunkt fik far et fint skrivebord foran vinduet, og her stod også en telefon. Vores nummer var Hvidovre 348.

På første sal var der også tre stuer og køkken, og fra den største stue, en dør ud til en altan med træværk omkring. I alle rum var der skrå vægge.

I forhaven var plantet et par birketræer langs vejen, og ellers var her en masse forårsblomster, og senere på sommeren roser og lavendelhække.

Længst til venstre i hjørnet blev lavet et lindelysthus med bord og bænke, og efterhånden som det voksede til,

havde vi mange glade timer her. På siden af huset, uden for verandaen blev plantet en blodbøg, som blev ganske smuk. Her var også forskellige sirbuske og et arrangement med flagstang.

Baghaven var en skøn legeplads. Længst op mod husets væg var en stor tørreplads. Den var afgrænset mod græsplænen med en naturstenkant med stenplanter. Plænen var omkranset af et espalier af træ, beplantet med klatreroser.

I bunden af haven var køkkenhave. Her stod også et træ med skovfogedæbler og et med Grev Moltke pærer. Til venstre for græsplænen var der en hyggelig kaffeplads, skærmet af hyld, og jeg husker også et blommetræ, som bar masser af reineclauder.

Til højre for plænen var der et hønsehus og en hønsegård, hvor vi altid havde nogle høns gående. Her var også et træ med madæbler, som smagte vældig godt, og kunne gemmes til efter jul.

Da vi havde boet et år eller lidt mere i huset, blev mor syg. Hvad hun fejlede, ved jeg ikke. Måske skyldtes det en graviditet, da hun fik en dødfødt baby omkring det tidspunkt. I hvert

fald måtte hun have hjælp til det huslige. Fars og mors sovekammer blev flyttet ind i den lille stue til gaden, og her blev så døren til gangen spærret, og en køjeseng stillet op til Ruth og mig. I stuen til gården flyttede en ung pige ind. Vi kaldte hende Ole, og hun havde selv en lille dreng på nogle måneder. Hun kom fra Frelsens Hærs mødre hjem på Wilh. Boothsvej, og jeg tror, hun var hos os et halvt års tid. På et tidspunkt lå både far og mor i sengen. Der var fyret i kakkelovnen, og Ole havde hængt bleer til tørre over skærmen, men pludselig lugtede der svedent. Ole har åbenbart ikke været der, for det var far, der måtte ud af sengen og redde skærmen. Bleerne stod ikke til at redde. Mor blev rask igen, og jeg begyndte skolen i 1934.

I starten af 1935 fik jeg en lillebror. I de næste år herefter blev der indlagt centralvarme i huset og det gamle køkken blev inddraget til værelse. I stedet for vaskehuset fik vi et fint nyt køkken med stor spisekrog og elektrisk komfur. Entredøren blev vendt, og der blev plads til et rigtigt badeværelse: badekar med løvefødder og toilet med Træk og Slip samt varmt og koldt vand. Hønsehuset blev revet ned, og med udgang fra køkkenet var her nu centralfyret og vaskehus.

Som jeg nu har beskrevet hus, have og ombygning i trediverne, skulle man tro, at mine forældre tjente godt, i en tid, hvor der var megen arbejdsløshed. Men det var ingenlunde tilfældet. Min far var portør ved D.S.B. og ansat på hovedbanegården. Mor var hjemme om dagen, men for at holde skindet på næsen måtte de begge to slide meget hårdt i det. De påtog sig i de år mange forskellige job.

Småjobs

Da far og mor havde bygget hus i Hvidovre, var det meget svært for dem at få pengene til at slå til, så de sled i det med en masse ekstra job. Far var ansat på Hovedbanegården som portør, og det var egentlig heldigt, for utrolig mange gik arbejdsløse i trediverne, mens far havde sit gode faste arbejde. Det var dog dårligt lønet, så lige før og under krigen tog han sit gamle fag som slagter op i sin fritid. Mange mennesker havde en gris gående i deres baghave, og den skulle jo slagtes på et tidspunkt, så i de sidste måneder af året havde far altid umådeligt travlt. Jeg husker, at han en aften ikke kom hjem fra arbejde. Han cyklede fra Valby, ud ad Vigerslevvej. Dengang var her grøfter langs vejen. Da far ikke kom hjem, fik mor vores lejer, der var mælke-

mand, til at køre ind i sin mælkebil og se efter ham. Han fandt min far i en grøft et stykke inde ad Valby til. Far var simpelt hen faldet i søvn på cyklen og væltet ned i grøften, hvor han sov videre. Husk, at far var afholdsmand. Han var ikke fuld, men skrækelig udmattet. Far havde lært slagterfaget fra bunden. Han slagtede, parterede og lavede pølser. Mor kunne ikke lide det, og han måtte altid vaske sig og sit tøj meget grundigt, før han kom ind i stuerne. Men under krigen manglede vi aldrig kød. Far fik altid et eller andet med hjem. Især husker jeg, at far lavede blodbudding, og så fik vi det, ristet på panden og med Sirup og kanel.

I starten af vores tilværelse i Hvidovre vaskede mor tøj for folk i vores eget vaskehus. Far hentede tøjet på sin cykel og bragte det færdigt retur. I vaskehuset blev tøjet først lagt i blød i Soda i de store trækar og derefter kogt i den store gruekedel. Til at fyre i kedlen med brugtes brænde, og tøjet blev kogt med sæbepulveret "Persil". Bagefter blev det med en stor træstav hevet kogende over i en zinkbalje, som stod på en vaskebænk. Her stod så mor og gnubbede tøjet rent på det bølgede vaskebræt af træ og zink. Var tøjet særlig snavset, måtte det have en

klat brun sæbe, for at blive rent. I et par store trækar blev det skyllet i flere hold vand. I det sidste hold var der en lille pose med blånelse, som fik tøjet til at virke mere hvidt. Til sidst skulle tøjet vrides. I starten vred far og mor det i hånden, men de fik da en vridemaskine, som sad på kanten af karret. Så drejede far svinget, mens mor styrede det våde tøj. Når tøjet skulle tørres.

Foregik det i haven på tørrepladsen, når det var godt vejr, ellers i gennemtræk i garagen. Nogle gange blev tøjet bare lagt sammen og bragt retur, men mine forældre havde også en ordning om at få tøjet rullet. Min far havde en kollega på Vestkørsalle, hvis kone var rullekone, så for det meste bragte far tøjet hen til fru Olsen. Der stod den store rulle, som fyldte det halve af rummet. Når tøjet var lagt rundt om nogle store træstokke blev disse lagt mellem den nederste og øverste del af rullen. Den øverste del var fyldt med sten. Så trak fru Olsen et stort håndsving, så den øverste del af rullen kørte fra den ene ende af den nederste del til den anden. Samtidig pressede den rullestokkene mod den nederste del.. Tøjet blev således meget fint rullet, og herefter videresendt til kunden, vistnok af fru Olsens halv voksnede søn-

ner. Hvordan man ordnede det med betalingen, ved jeg ikke. Jeg husker derimod engang, far havde læsset cyklen med en kurv bagpå, og en stor kurv på styret. Gaden var våd efter en regnskylle, og far væltede med hele læsset. Da blev der ballade. Alt tøjet måtte vaskes om, eller i hvert fald skylles og tørres om igen, og det skulle gå hurtigt, for kunden ventede jo.

Mor havde, før hun blev gift, lært at sy frakker hos et stort firma, som hed Moresco, og hun var dygtig både til at sy og lappe, brodere og stoppe. Jeg husker at mor altid, når der var en ledig stund, sad i sin stol foran vinduet ved det lille bord med benene på en skammel. En stor del af året var det ved kurvebordet på Verandaen. På bordet stod hendes kaffekop og et lille rødt krystalapparat med hovedtelefoner, så hun kunne høre radio. Så var der selvfølgelig også en sykurv og en stoppekurv. Her reparerede mor alt vores tøj til sidste las. Hun syede også Ruths og mit tøj på sin Singer trædemaskine. Tit var det omsyninger af brugt tøj. Således fik vi syet fine frakker af fars aflagte D.S.B. uniformer.

Men så skulle mor tjene nogle rigtige penge, og begyndte at sy muleposer. Materialet fik hun af en af deres be-

kendte i Hvidovre. Det var en masse læderrester i forskellige farver, som hun klippede til i nogenlunde ens lap- per. De blev derefter syet sammen på trædemaskinen til poser med hank. Poser brugtes som indkøbsnet og jeg mener, at hvert net indbragte 50 øre.

I flere år bragte far Familiejournalen ud om tirsdagen til private i Rødovre, og jeg tror, i Brønshøj og Vanløse. Så havde far altid et eksemplar med hjem, og om aftenen lå jeg i sengen mellem far og mor og fik læst højt af Bamse og Dukke Lise og Ole i Trylleskoven. Min søster sov altid tidligt, mens jeg elskede at være længe oppe.

Inden jeg kom i skole lærte jeg mig at stave, og kunne selv læse det meste i billedserierne. En tid havde mor også et distrikt, og så gik Ruth og jeg i børnehaven om tirsdagen. Børnehaven lå på hjørnet af Krogstensalle og I.G. Smiths Alle i en villa, og blev ledet af frk. Bonavent. Jeg kunne ikke lide at være der. Frk. Bonavent brød jeg mig ikke om, for hun havde opdaget, at jeg kunne sætte bogstaver sammen, og så skulle jeg sidde og skrive sammen med de større børn, mens Ruth fik lov at lege, hvad jeg også hellere ville. Heldigvis skulle jeg kun være der om tirsdagen, og så kunne jeg jo

glæde mig til Familiejournalen om aftenen.

Guldbryllup, 10 års bryllupsdag og barkedåb

Den 1. marts 1935 havde min mormor og morfar guldbryllup, mine forældre 10 års bryllupsdag og min lillebror blev døbt.

Det var en stor dag, og festen blev holdt på Krogstens Alle. Forberedelserne var meget spændende. På første sal boede min mors fætter med familie, og de skulle naturligvis med til festen, så hele huset blev inddraget til festlokaler. Der blev en flytten og regeren med møblerne, og de sidste nætter sov vi alle på gulvet på madrasser, som hurtigt kunne ryddes til side. Et par dage før fik min søster og jeg lov at komme med far til Valby og hente de lejede borde og stole. Vi kørte med hestevogn ind ad Vigerslev alle og hen ad Vigerslevvej forbi markerne, hvor nu hønsehusene ligger. Jeg husker ikke præcis, hvor vi hentede det lejede materiel, men jeg mener, vi kørte ad en kort alle fra Vigerslev Alle ind til en gård. Jeg husker derimod min benovelse over, at det var far, der sad på bukken og styrede hesten. Måske var jeg en lille smule bange, men samtidig rigtig stolt.

Langstedgård ved gartneriet Gungehus blev også kaldt Lille Høvedstensgård.

Vogn og hest havde far sikkert lånt på Langstedgård. Her kom min far meget. Gården kom man til ad en markvej fra Mellemdigsvej (nu Hvidovrevej) ud mod Avedøre. Den blev bestyret af ægteparret Siggaard, og her var en afdeling for hjemløse mænd, nok mest alkoholikere, som min far arbejdede meget med i sin fritid.

På gården her hentede vi kornaks, som blev forgyldt til festen, og som min mormor og morfar fik på brystet.

Min mormor kom fra Skåne, fra et lille sted i nærheden af Trelleborg. Som 18-årig drog hun til Danmark. Hun blev mejerske på den storgård ved Herfølge, hvor min morfar tjente.

Min morfars slægt havde i flere århundreder boet på Herfølgeegnen. I 1885 drog Bengta Jønsson og Lars Jacobsen til København og blev gift i Stefanskirken. Og nu var de altså nået til Guldbrylluppet. De boede i Bustrupgade nr. 11 ved Enghave Plads, og her kom hele familien ind tidligt om morgenen. Min mors bror var onkel Hjalmar, som boede på Sydkærvej i Hvidovre. Han var her med min tante Emmy og min fætter Poul. Hornorkester og sangkor vækkede mormor og morfar. De kom sikkert fra "Blå kors", som både mine forældre og morforældre var medlemmer af.

Bagefter drak alle kaffe i stuerne. Min

søster og jeg havde ens lyseblå silkekjoler på med smocksyning foran, Hvad min mor og far havde på, husker jeg ikke, men min mormor havde en lang sort kjole med en lille hvid blonde (Fichu) i halsen, og en stor hvid stola over skuldrene. Morfar husker jeg i mørkt tøj med hvid skjorte med knækflip og sort bånd i halsen.

Om formiddagen skulle vi alle sammen i Enghavekirken, hvor min bror skulle døbes. Det var en almindelig hverdag, vistnok en fredag. Mormor og morfar, mor og far var gode venner med præsten. Han hed Carl Rasmussen, og havde været missionær i Etiopien. På et tidspunkt boede han på Korallvej i Hvidovre. Han fortalte mig engang, at han var inviteret til middag hos kejser Heile Selashi, hvor han blev behandlet som en fyrste og havde spist af guldtallerkener. Grunden var, sagde han, at han hed Rasmussen. I Etiopien er Ras en fyrstetitel.

I kirken var der mange mennesker. Bl.a. var min mormors slægtninge kommet fra Sverrig. De var meget stilige. Jeg husker især damernes hatte med slør og mændenes høje hatte. Min bror blev holdt over dåben af tante Ebba og fru Siggaard var hue-mor. Deres mænd, onkel Niels og hr.

Siggaard var faddere. Tante Ebba og onkel Niels var gode bekendte af mine forældre, men ikke i familie med os. De boede på Cathrine Boothsvej og senere på 1ste sal i Ebenezer, nu Broholmkirken. Efter dåben var min far og mor, der jo havde 10 års bryllupsdag, og mine morforældre til alters og blev velsignet af præsten.

Så gik det hjemad, guldbrudeparret til Bustrupgade for at hvile sig til aftenens strabadser. Vi andre vendte hjem til Hvidovre, hvor kogekone og andre hjælpere var i fuld gang. Far havde selv stået for indkøb og forberedelse af middagen. Han var jo udlært slagter, og fungerede tit som kok. Middagen har sikkert været suppe, steg og is. Hele underetagen var dækket med festborde. På væggene hang Dannebrogssflag, og over guldbrudeparret hang kornneg og et smukt tegnet og klippet skjold med deres data.

På første sal skulle min søster og jeg hvile os resten af eftermiddagen. En søn af mors fætter skulle passe på os. Han havde fundet på, at han skulle røre en æggesnaps til os, og mens vi lå og hvilede os på madrassen, sad han på en stol og rørte og rørte. I begyndelsen spurgte vi, om den snaps ikke snart var færdig, men hver gang

skulle den lige have lidt endnu, og han rørte og rørte. Da vi vågnede var æggesnapsen væk, og vi tænkte heller ikke på den, for nu skulle vi være klar til den store fest. Det myldrede med gæster i den underste etage. Der var familie fra både mors og fars side, og ikke mindst venner til far og mor og mine morforældre. Mors og fars venner kom mest fra Indre Mission i Hvidovre, lige som mormors og morfars venner kom fra kirkesamfund på Vesterbro og Nørrebro.

Vi var flere børn, og vi var bænket i en mindre stue med et par voksne til at holde styr på os. Jeg kunne se ind i den store stue, hvor de voksne sad, og der blev holdt mange taler, og sunget hjemmedigtede sange.

Resten af aftenen husker jeg ikke noget fra. Jeg har nok været for træt, og er faldet i søvn. I øvrigt husker jeg heller ikke meget om min bror denne dag, selvom jeg var meget optaget af ham, og i årene fremover altid havde ham med mig. Han kaldte mig ”mor Ellen.”

Min barndoms vej

Min barndoms vej så ikke ud, som den gør i dag. Nu ligger der hyggelige villaer og velfriserede haver på Krog-

stens Alle. Men dengang i 30erne var her kun få villaer og ellers marker og mindre træhuse, som familierne boede i hele året.

Vi boede i nr. 10, og ved siden af i nr. 8 lå et festligt malet træhus, endda med en lille tagetage på. Her boede Emma, som vi ikke måtte lege med, for hun havde lus. Jeg holdt ellers meget af at lege skjul i hendes have, hvor man kunne gemme sig mellem dejlige store frugtbuske og læske sig med saftige hindbær og solbær. Desværre var saften tit synlig på tøj og hænder, når legen var forbi, og så kom mor frem med tættekammen og mange formaninger, mens hun hev i de lange fletninger.

På den anden side af vores hus i nr. 12 var der en mark. Det var på hjørnet af Krogstens Alle og Kettevej. Her legede vejens børn meget. Om sommeren byggede vi huler, og om vinteren lavede vi glidebaner.

Lige inden krigen byggede Hansen en flot dobbelt Bungalow her. Hansens havde to børn, og mens der blev bygget kom Kirsten og Per tit på grunden, og så legede vi sammen. Per blev i flere år en af mine bedste kammerater. Mens pigerne legede med dukker

Kvarteret ved Krogstens Alle i 1920-erne.

eller legede fine damer, sad Per og jeg og gemte os i en hule eller i kælderens i det ikke færdigt byggede hus, Så læste vi spændende drengebøger, og fortalte hinanden om alt det, vi selv ville udrette, eller vi legede detektiver og gik på opdagelse i omegnen.

Da Per flyttede ind og skulle gå i vores skole, havde jeg fortalt ham lidt om vores lærere, bl.a. om lærer Birktoft, som vi aldrig kaldte andet end Sorte Søren. En dag, da vi legede i vores have råbte Per: ”Der kommer Sorte Søren.” Han kom ganske rigtig kørende på cykel ude på vejen, og han havde desværre hørt Pers råb og troede, han råbte efter ham, så han hoppede af cyklen og stillede den op ad vores stakit. Vi fik vældig travlt med at

gemme os, og han fandt os da ikke den dag.

Men ak og ve. Næste morgen under opstillingen i skolegården så jeg ham veksle nogle ord med vores lærerinde, og inden vi gik ind i klassen, hev han mig ud af rækken. Per var også hentet, og så fik vi ellers læst og påskrevet. Han var meget hidsig og råbte og skreg. Jeg var skrækslagen, men da han havde hidset sig lidt ned, og vi havde undskyldt og undskyldt lod han os slippe. Senere da jeg gik i mellem-skolen, fik jeg Birktoft i Engelsk. Det var under krigen, og når vi havde ham i første time, og han var træt og uoplagt, sagde han bare: ”Ellen”, og så tog jeg bogen med tykke Niels historier, og læste op af den den næste halve

time.

Tilbage til min vej, Over for os i nr. 9 boede Engelstrup, Hvidovres ene politibetjent. Ham havde vejens børn stor respekt for. Han havde to piger, Ellen og Inger. De var nogle år ældre end mig, men når de legede far, mor og børn, måtte min søster og jeg være deres børn. Ruth blev kørt rundt i en gammel barnevogn, og jeg i en klapvogn. Jeg var fem år, og brød mig bestemt ikke om det, men jeg så op til Ellen og Inger, så jeg fandt mig i det.

I et sommerhus i nr. 7 boede Karl Erik. Hos ham kom vi meget. Hans mor var god til at aktivere os. Her legede vi med modellervoks, tegnede, syede postkort, spillede ludo og meget andet. Karl Erik var lidt yngre end min søster, og en juleaften mens han endnu ikke var ret gammel kom hans mor grædende og fortalte, at Karl Erik var forsvundet. Vi blev spurgt, om vi vidste noget om, hvor han kunne være, og vi mente, at han var gået ind mod byen for at møde julemanden. Karl Eriks far cyklede ad Kettevej mod Folehaven, og far drog af sted ad Vigerslevalle. Tiden gik, og stemningen var meget trist. Mor gik alvorlig omkring og forberedte julemiddagen, og jeg husker, at jeg sad i en krog og

bad til Gud om, at han ville lade min far finde Karl Erik. Endelig efter flere timers forløb kom far cyklende med Karl Erik på stangen. Han havde fundet ham ved Valby Gasværk Littede kunne vi fejre jul i begge hjem. Hvorvidt Karl Erik fik besøg af julemanden vides ikke.

I nr. 5 boede hr. og fru Storck i en villa. De havde ingen børn, så dem kendte jeg ikke ret meget til, men i nr. 3 boede Henny og Alex med deres mor, som var enke. Vi legede tit i deres have. Her var flere æbletræer. Især husker jeg de dejlige cox orange æbler, som vi samlede og spiste om efteråret. Deres mor blev senere gift med Ole Olsen fra kommunekontoret, og de fik en lillesøster, som jeg af og til passede.

Krogstens Alle endte herefter med en hjørnegrund, som ikke var bebygget Den tværgående vej hed I.G. Smidts alle. På det andet hjørne lå i de første år børnehaven. Senere flyttede en familie ind her. Jeg husker, at de hed Lave og havde en dreng, men kendte dem ellers ikke.

Ved siden af dem boede Annie og hendes ældre bror Eyvind. Deres forældre havde et træhus, som lå langt

tilbage på grunden. Annie gik i samme klasse som Ruth, og de legede meget sammen, og vedblev at komme sammen nogle år som voksne. Så kom hjørnet af Eriksminde Alle, og her boede Lillemogens i en gul bungalow.

Ja der var en del børn på vejen, og hvor havde vi det dejligt, når vi legede alle sammen på vejen de lyse sommeraftener, mens vore forældre sad i haverne og nød en kop kaffe efter den lange arbejdsdag, eller når vi kælkede og sloges med snebolde en vintereftermiddag, mens lysene tændtes i stuerne, og vi blev kaldt ind en efter en.

Min konfirmation

Jeg blev konfirmeret i Hvidovre Kirke af pastor Stigvad d. 5. Oktober 1941. Forberedelserne havde stået på i lang tid før den store dag. Et halvt år i forvejen gik vi til undervisning hos præsten. Det foregik i hans villa på Hjørnagervej. Det var om morgenen i vores normale skoletid, så en gang om ugen mødte vi et par timer senere. Så længe vi gik til præst, så han gerne, at vi kom i kirken om søndagen. Det gjorde vi så de søndage ”vores præst” havde gudstjenesten.

Det tøj man skulle have var ikke blot kjolen til selve dagen, men et helt ud-

styr. På det tidspunkt af krigen var det allerede svært at skaffe, hvad man havde brug for. En dag kom en af mors bekendte og spurgte, om mor ville med i Bulldog for her solgte de billige konfirmationsstoffer. Så for de af sted, og mor kom hjem med en masse dejligt Crepe de Chine stof hvoraf jeg fik syet en hellang kjole. I min kommode lå der efterhånden lækkert nyt undertøj, blå og laksefarvede underkjoler og lange silkestrømper. En helt ny lysegrå frakke syede mor også, og til andendagen fik jeg en skotskternet kjole.

Nye sko fik jeg også og til selve dagen var de hvide med høje hæle. Højeste mode på det tidspunkt var en Diana Durbinhat, og en sådan fik jeg da også til andendagen.

Den 5. Oktober stod jeg fint pyntet sammen med familien og ventede spændt på at køre med vognmand Rasmussen til Hvidovre Kirke. I hånden havde jeg min nye salmebog og et fint hvidt broderet lommeterklæde. Jeg husker, at præsten overhørte os ganske kort, og at vi skulle svare enkeltvis. Den eneste salme jeg kan huske vi sang var: ”Han som på jorden bejler.” Under selve konfirmationen knælede vi ved altret, og præsten lag-

de hænderne på vores hoved og velsignede os. Til hver af os sagde han et skriftsted.

Uden for kirken stod vore kammerater klar med telegrammer og lykønsknin-ger, og så gik turen hjem igen. Men der var længe til festen om aftenen. Vi spiste frokost med nogle af gæsterne der var kommet rejsende, og jeg husker, at vi om eftermiddagen var ude i haven i det fine vejr og plukkede pæ-
rer, som netop var ved at modne. Jeg fik også lov at gå lidt ud på vejen og vise mig frem for kammeraterne. Endelig blev det aften. Gæsterne ankom, og mest spændende for mig var jo gaverne, de havde med.

Jeg fik fint undertøj, en taske, et toilet garniture, bestående af forsølvet klæ-
debørste og håndspejl samt kam og børste. Af mine forældre fik jeg et ur i gulddouble, mit første ur, som jeg havde i mange år. Hvad vi fik til mid-
dag husker jeg ikke, men jeg husker en flot kranskekage med en konfir-
mandinde på toppen. Der blev sunget flere sange, skrevet til mig og også holdt taler. Det brød jeg mig ikke sær-
ligt om. Jeg var alt for genert

Dagen efter konfirmationen er faldet helt ud af min erindring. Jeg tror ikke,

jeg var i byen med kammerater, men nogle dage efter holdt jeg da en ung-
domsfest, ligesom jeg var til gilde hos mine medkonfirmander.

Her midt under besættelsen slutter vi første del af Ellen Angelbos erindringer, som vi fortsætter om to numre i nr. 2, 2006. Erindringerne er indkommet som følge af, at HvidovreBibliotekerne og Historiens Hus i foråret 2005 efterlyste besættelsestidserindringer.

Foredraget i november

Den 14. november 2005 i Lille Friheden fortalte Avedørelejrens sidste kommandant oberstløjtnant K. A. Knudsen om lejren og sine oplevelser i denne.

Sidste sæson havde vi indbudt den unge historiker Rasmus Glenthøj til at fortælle om den nyligt udgivne bog: ”Lejren ved Avedøre”. Det blev en spændende fortælling bygget på Rasmus forskning om Avedørelejren.

Oberstløjtnant K. A. Knudsen er en del af lejrens historie, så det var med forventning, at vi så frem til hans fortælling om lejren.

Lad det være sagt med det samme: ”Det var med stor indsigt og fortælle-
glæde, at K. A. Knudsen førte os gennem Avedørelejrens historie.”

Den historiske baggrund for lejrens opførelse førte os over Vestvoldens oprettelse, Paradislejren, indretning af og anvendelsesmuligheder for Avedørelejren, til det hele var afsluttet den 31. juli 1996. Undervejs blev vi belært om, at de hvide pletter på landkortene var lige så tydelige for eventuelle angribere, som hvis forsvarsan-

læggene havde været indtegnede. Nordfrontens sindrige system af kanaler og sluser, der skulle kunne oversvømme områderne nord og nordvest for København, blev aldrig gennemprøvet. Det ville tage 9 dage at gennemføre, og hvilken angriber havde mon tålmodighed til at afvente dette, for ikke at tale om, hvilke kommuner, der mon syntes, at det ville være en god idé at afprøve?

Om selve lejren kunne K. A. Knudsen fortælle, at der i 1911 skulle bygges 4 nye kaserner som afløsning for de forældede i København. Avedørelejren var forskellig fra de andre 3 ved at være bygget i røde sten og i to etager. Et flot og gedigent byggeri, som i mangt og meget står pænt endnu i dag.

Det var tydeligt at mærke, at K. A.

Motiv fra officerernes lysthus i Avedørelejren

Knudsen brændte for sit emne. For ham er lejren ikke blot historie. Hans medvirken i anskaffelse af officerernes lysthus, granaterne foran Historiens Hus og ved den forhåbentlig snarlige anbringelse af Kvindekanonen er et klart udtryk for dette.

Det vil ikke være forkert at slutte med

et citat fra K. A. Knudsens tale den 29. marts 1996, hvor der afholdtes militærparade: ”..... Det er ikke en fredning, men det giver håb om, at dette kaserneinteriør vil blive bevaret for fremtidige generationer.”

Ref. Ole Asbjørn Petersen

Kommende arrangementer og begivenheder

16. januar kl 19.30. Lille Friheden. Selskabets formand Ole Asbjørn Petersen holder foredrag om sin opvækst og sit liv i Hvidovre.

20. februar kl. 19.30. Lille Friheden. Museumsinspektør Peter Kristiansen fra Rosenborg Slot holder foredrag om Renæssancen.

13. marts kl. 19.30. Lille Friheden. Generalforsamling med efterfølgende filmforevisning.

30. april Historiens Dag. Der bliver arrangementer flere steder i Hvidovre, og de bliver nærmere annonceret bl. a. i Hvidovre Avis.

Kulturarvsstyrelsen har udmeldt, at temaet er børns leg i historien, så tænk allerede nu på at have børn og børnebørn parat til dagen.

Maj. Dato følger senere. Udflugt til og rundvisning på Rosenborg Slot.

27. august på Avedøre Flyveplads. Aeronautisk Dag.

24. september. Københavns Befæstningsdag.

10. december i Avedørelejren. Julemarked.

Der var omkring 700 besøgende, da Historiens Hus sammen med Cirkusmuseet afviklede det første julemarked i Avedørelejren på den anden søndag i Advent.

Bestyrelsen for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab 2005/06

Formand Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf. 3649 5785
-mail: 5002701@bredalsparken.dk

Næstfmd. Benny Riisager
Østre Kvartergade 11.st.tv.
tlf. 3678 2968
-mail: bennyriisager@av2.dk

Kasserer Eigil Jørgensen
Hvidovrevej 98C
tlf. 3647 0058
-mail: joerg.eigil@jubii.dk

Sekretær Dan Olsen
Spurvehøjvej 17.st.tv.
tlf. 3678 8642
-mail: davao@tdcadsl.dk

Redaktør Per E. Hansen
Grenhusene 26
tlf. 3649 2470
-mail: pehansen@bredalsparken.dk

KB-medl. Allan Fredskov
Svendbjergvej 1A,1.mf.
tlf. 3649 9606
-mail: afe@hvidovre.dk

KB-medl. Niels Ulsing
Claus Petersens alle 13.st.tv.
tlf. 3649 4636
-mail: niu@hvidovre.dk

1.suppl. Jette Randal-Lund Øs-
tre Kvartergade 9. st.th.
tlf. 3649 0659
-mail: jrl@av2.dk

2.suppl. Vagn Bacher
Hvidovregade 31B,1.tv
tlf. 3648 1434

e Revisor Jens Chr. Nielsen
Kløverprisvej 26
tlf. 3675 1386

e Rev.supl. Inge Larsen
Berners Vænge 7.,2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg :

e Ole Asbjørn Petersen, Benny Riisager,
Eigil Jørgensen

Arrangementsudvalg :

e Ole Asbjørn Petersen, Jette Randal-Lund,
Vagn Bacher

PR. udvalg :

Benny Riisager, Per E. Hansen, Dan Olsen

Lok.hist. udvalg :

e Per E. Hansen, Jette Randal-Lund, Benny
Riisager

Bladredaktion :

e Poul Sverrild, Per E.Hansen, Dan Olsen

Lederen af Historiens Hus, Poul Sverrild
deltager i bestyrelsesmøderne og i ud-
valgsarbejder efter nærmere aftale.

**Vi vil gøre
næsten alt for,
at du føler dig
hjemme**

Du er velkommen til at komme
ind og få et gratis økonomitjek

JYSKE BANK

Gør en forskel

Hvidovrevej 87 A • Hvidovre
Tlf. 3638 2100 • www.jyskebank.dk